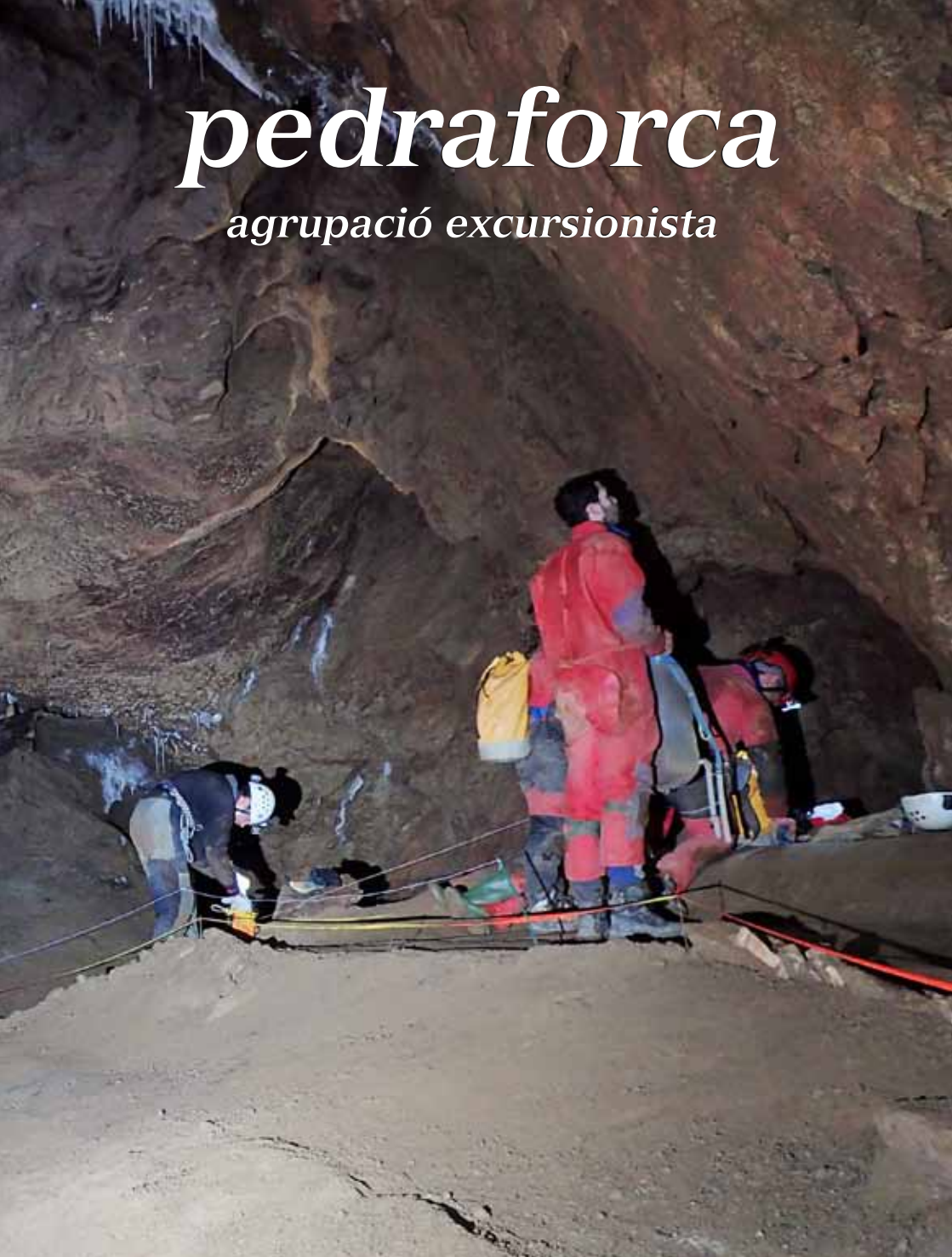

pedraforca

agrupació excursionista

Butlletí número 478; abril-maig-juny 2016

Seguiu-nos al [facebook](#) o registreu-vos al web www.aepedraforca.cat per estar al dia de les activitats que realitzem i veure les fotografies de les sortides.

A la web del Pedra trobareu els enllaços a la columna de la dreta.

**AGRUPACIÓ
EXCURSIONISTA
PEDRAFORCA**
Sant Sever n. 2, 1er
08002 Barcelona
T. 93 302 62 53
www.aepedraforca.cat
aepedraforca@gmail.com
facebook.com/pedraforca

JUNTA DIRECTIVA

President: Pau Manzanal
Secretari: Sergi Font
Tresorer: Rafael Bosch
Pres. secció espeleologia:
Jordi Roca

Pres. secció esquí:
Sergi Font

Vocals:
Antoni Alcalà (muntanya)
Juli Arrufat (sortides dimecres)
Jordi Roca (local social)

Coordinador activitats:
Sergi Font

COORDINACIÓ I REDACCIÓ BUTLLETÍ

Pau Manzanal
Conxita Sauret

ADMINISTRACIÓ I WEB
Anna Huguet

**LA JUNTA
DE L'AEP
US DESITJA
BONES
VACANCES,
BONA SALUT
I ENS VEIEM
AL SETEMBRE
AMB IL·LUSIÓ**

Cova Lachambre

Per fi he fet la cova més difícil de visitar de França, també és una de les més boniques i més ben conservades que hi ha, sols es fan 12 visites a l'any amb un màxim de 10 persones per visita.

Vaig sentir a parlar d'aquesta cova ara fa 32 anys, estava fent el curset d'espeleo al GES del Club Muntanyenc Barcelonès i a la xerrada de topografia i geologia espeleològica, que va fer en Joan Borràs, ens va posar algunes diapositives com a exemple, estaven explorant-la i em va comentar que jo l'hi aniria bé per topografiar algunes de les gateres més estretes de la cova, poc després vaig conèixer a en Kiko Barceló i en Jaume Paunè i vaig deixar de sortir amb el GES.

Fa dos anys a la presentació del llibre "Cova Lachambre, la cova més gran de Catalunya", editat pel Col·lectiu Conflent Subterrani, vaig retrobar-me amb en Joan Borràs, autor del llibre, i em va proposar d'ajudar-lo a topografiar i fer fotografies pel nou llibre que estava preparant de la cova d'en Gorner, durant els dos últims anys he estat anant cada mes i mig o dos a

explorar, topografiar i fotografiar aquesta cova, com a premi, el grup de gent que l'estàvem ajudant li vàrem suggerir que ens portes a visitar la cova de Lachambre.

Dit i fet, el dimecres abans d'anar-hi quedem per decidir el tipus de visita que volem fer, el clàssic recorregut fotogràfic: gateres d'entrada, bifurcació a l'esquerra, accés a la Galeria del Merder i fer totes les fotografies que els flashos puguin aguantar o visitar el màxim de cova possible, fent el mínim de parades per fer fotos. Triem la segona opció, farem una visita ràpida amb fotografies tipus reportatge, res de parades llargues i fotografies amb trípode.

Aquest és el recorregut que vàrem fer: Gateres d'entrada i ens anem cap a la dreta a la Galeria François, entrem a la galeria Gaby per fer quatre fotos i tornem a la galeria principal, després de la Sala del Tòtem ens desviem per fotografiar la magnífica decoració de la Galeria i Sala Stephane i finalment arribem al Balcó del Canigó, baixem per l'escala fixa que hi ha i continuem per la Galeria del Canigó, fem la Galeria Bruno per fotografiar el sífó terminal, encara que és una "visita turística" en Joan Borràs vol

Detall d'aragonits

Detall d'aragonit amb hidromagnesita

una foto pel llibre de la cova d'en Gorner, per l'apartat d'hidrologia del massís, arribem fins a la Galeria Christophe i donem per acabada aquesta branca de la cova, tornem a l'inici de la Galeria François i girem cap a la Galeria del Merder, passem per la Sala dels Macarrons, la de la Mòmia i arribem fins a la Sala Terminal, de tornada en Joan ens té preparada una sorpresa, visitem part de les Galeries Blanques, amb parets blanquíssimes totalment entapissades de cristalls d'aragonita amb bombolletes d'hidromagnesita (carbonat hidratat de magnesi), formes cristal·lines d'un blanc enlluernador que formen filigranes minerals molt més delicades que les tradicionals excèntriques de calcita, la major part d'aquestes galeries està tancada i no la podem visitar.

Durant la visita hem anat veient tota mena de formacions que s'hi troben representades amb abundància: Colades, banderes, nius de perles, excèntriques, coral·loides, gorgs, miríades de macarrons... llàstima que sigui tan difícil d'aconseguir visitar-la, si no, aniríem més sovint.

Aquesta cova va ser descoberta per desobstrucció el 21 de juny del 1981 per André Lachambre i Bruno Midjaille en una paret rocosa de la muntanya d'Embullà, sobre la vall del Tet. Des d'un primer moment va estar tancada amb una reixa i controlades les visites pels seus exploradors, el

Sala de la Momia

Conflent Espeleo Club de Prada, aviat va ser protegida també per les lleis franceses i des del 1983 l'accés està tancat, reservat pels estudiosos i exploradors, els trams amb més formacions es troben abalisats per cintes de color que senyalen l'itinerari que han de seguir els espeleòlegs sense sortir-se'n i sense acostar-se a les parets ni trepitjar a fora, ha estat inscrita dins del patrimoni mundial de la UNESCO, prohibint-se l'entrada a les sales blanques per preservar els delicats recobriments blancs de les parets.

Entre 1983 i 1986 un bon nombre d'espeleòlegs del GES del CMB, dirigits per Joan Borràs, conegut com l'autor dels tres "incunables" volums del "Catálogo Espeleológico del Macizo de Garraf" (1973-1974), dediquen 12 incursions amb la participació de 53 equips humans per topografiar 21 Km d'aquesta gran cavitat, la topografia i un estudi acurat es publica el 1986 en dues edicions (catalana i francesa) d'un número monogràfic de Sota Terra, la revista editada per aquest club durant el període 1980-2000 amb el mateix nom de les mítiques publicacions del Club Muntanyenc del 1909 i 1935.

Entre 2007 i 2011 es fa la revisió, exploració i revisió topogràfica de la cova i es complementa el treball amb un reportatge fotogràfic i un estudi geològic, també es revisen d'altres cavitats importants relacionades amb la cova Lachambre, aconseguint arribar al 26,8 Km topografiats, superant els 26,5 de la cova de Fulla-Canaletes, el 2014 es publica tot el treball en el llibre "Cova Lachambre, la cova més gran de Catalunya".

El 2014 s'aconsegueix connectar-la amb la cova de l'Estació Vella, està pendent de connectar-la físicament amb la cova de les Puces, però ja s'ha trobat el pas per on fer-ho, amb aquestes dues connexions es superaran els 28 Km de desenvolupament conjunt.

Participants: *Miquel Soriano, Susana Aguilar, Jose Hidalgo, Juli Serrano, Montse Roca, Jordi Roca, Pau Jurado i fent la foto el nostre guia Joan Borràs.*

*Jordi Roca Monmany
GEP de l'AEP*

Un tomb per l'Església de Santa Anna

El dissabte 27 del febrer passat, vàrem efectuar a l'antic Monestir de Santa Anna, en el melic de Barcelona, la segona Passejada Cultural amb l'entusiasta presència de 35 associats. Amb l'anterior "El Call Retrobat" d'ara fa dos anys, iniciàrem aquests recorreguts guiats previs a l'Acte de Lliurament d'Insígnies.

Del monestir en queda el serè claustre, l'apreciada sala capitular i l'acollidora església. En aquesta Parròquia Major, els muntanyencs creients assistien a la missa que es celebrava de matinada per als esquiadors i excursionistes que prenen el primer tren de la línia de Puigcerdà a la propera estació de Catalunya, durant el segon terç del segle XX.

És un conjunt monumental, històric i arquitectònic un tant oblidat, declarat Bé Cultural el 1882. Fou fundat l'any 1141 pel prior Guerau de Lorena amb uns pocs canonges enviats pel Patriarca de Jerusalem abans de la segona creuada. L'església és des de llavors la casa <Domus Sancti Sepulcri Barchinone> dels cavallers de l'orde eqüestre del Sant Sepulcre, sent Ramon Berenguer IV qui acordà l'establiment i finançament d'aquest temple, el primer d'aquest orde religiós i militar a la península, que inicialment s'anomenà monestir del Sant Sepulcre.

Fou l'origen del burg, després vil·la de Santa Anna, delimitat al segle XIII per la primera muralla medieval d'en Pere el Gran. El recinte s'estenia des de les torres de Canaletes a la Rambla, passant pel carrer, porta i plaça de Santa Anna fins al portal de l'Àngel o dels Orbs, on en pocs anys les aristocràcies locals el van convertir en un dels seus llocs preferits per a viure-hi.

Sepulchre de Miquel de Boera

L'edifici monàstic, no gaire valuós, s'enderrocà el 1855 juntament amb la muralla per donar pas a l'eixample Cerdà i d'on sorgirà la plaça de Catalunya cinquanta anys més tard.

L'església s'aixecà entre els anys 1150 i 1280 en estil ple-

Claustre i sala Capitular

nament romànic, aprofitant una esglésiola del 1050. Recognoscible en el presbiteri on hi destaquen les finestres (algunes tapiades), l'absis rectangular d'influència cistercenca (apropiada per les ordes militars) i en el cimbori, amb elements de transició al gòtic com les quatre mènsules adornades a l'arrencada de les nervadures de la volta i la porta de la sala Capitular de fines arquivoltes i treballats capitells. De finals del segle XIII és la sòbria capella de la Puríssima, situada a l'esquerra de l'entrada.

A partir de la construcció de l'elegant portalada de l'any 1300 s'anà ampliant, al llarg del segle XIV, la nau central del temple amb una simplicitat formal pròpia de l'art gòtic català amb particularitats de l'uropeu. Del segle XV, constructivament molt actiu, és l'interior de la sala Capitular de planta rectangular amb cúpula octogonal i arcs nervats on al peu de l'altar hi ha la tomba, molt ornamentada, del seu constructor el prior Mateu Fernández; ell mateix es representa a la clau de volta rebent la Regla monàstica de Sant Agustí (específica de l'orde).

Durant el segle XV s'hi afegí el claustre quadrat de dues galeries acomodant a ponent un atri d'entrada que consta de deu arcs apuntats a cada costat: a planta, ogivals amb columnes primes i capitells amb decoració vegetal i en pis, arcs rebaixats escarsers i mènsules d'execució renaixentista del segle XVI. En l'hort, els tarongers i les palmeres envolten un bonic i característic pou, d'època posterior amb brocal, pilastres i lllindar de maçoneria escairada. Els arcs de la capella del Santíssim a l'entrada, la capella del Sant Sepulcre a l'esquerra de l'altar major amb la primitiva reixa

de ferro forjat que la tanca, feta el 1401 per Berenguer Julià on es localitza el grup escultòric atribuït a Gabriel Guàrdia (l'original és al Museu Diocesà) que junt el retaule de Sant Joan Evangelista a la capella de la Puríssima, són les esplèndides parts gòtiques d'aquest segle.

En un lateral de l'església, es mostra la sepultura amb l'estàtua jacent del cavaller Miquel de Boera, vestit amb armadura i un gos als peus, símbol de fidelitat; noble nascut a Sant Feliu de Guíxols (s. XV) i mort a Barcelona (s. XVI). És un bell vas sepulcral del segle XVI de particularitat militar, sufragat per ell mateix amb lauda escrita per la seva muller i l'escut d'armes familiar.

Personatge de proeses llegendàries, comandà les campanyes de l'expansió catalana al nord d'Àfrica i més tard com a capità general de les Espanyes, al servei de la casa d'Àustria en la batalla de Ravenna, les galeres d'Itàlia i en la defensa del Rosselló; triomfant contra els francesos en totes aquestes conteses.

Al cap d'una hora, deixarem aquest encantador racó de pau per desplaçar-nos, tota la colla, a la festa social del Pedra en homenatge als nombrosos guardonats amb or i brillant(!), or i argent. Congratulacions a tots.

Josep-Maria Llorens

Abril 2016

Fotos: Jaume L. Guasch

Al voltant de la creu d'Almatret

Armènia i Geòrgia

Estan situats on Europa es troba amb l'Àsia, formen parts de la serralada Transcaucàsia. Per aquí van passar perses, romans, àrabs, mongols, i otomans, però mai, mai, van doblegar l'esperit d'aquesta gent que van seguir fidels a la seva cultura.

Aquests dos països tan desconeguts, però tan antics, ens han sorprès per la quantitat de monestirs que tenen, alguns ben conservats i patrimoni de la humanitat, plens de pintures romàniques, creus de pedra i sobretot, en el cas de Geòrgia, la creu de sarment que Santa Nino, la verge més venerada en aquest país, sempre portava i que n'hi ha una en cada monestir. Algun monestir com Noravank, Khor Virak, Sevanavank o Goshavank, estan situats en indrets tan bonics que et transmeten molta pau i et traslladen a altres èpoques...

Armènia va adoptar el cristianisme l'any 301 i poc després ho va fer Geòrgia. Aquí la fe, més que una qüestió espiritual, és un senyal d'identitat. Les cinquanta llengües diferents que es parlen, sobretot a les muntanyes, amb un alfabet propi, el converteix en una de les zones de diversitat cultural més grans del planeta.

Armenia va estar marcada i encara ho està pel genocidi dels turcs cap a ells, que va fer més d'un milió de morts, fa cent anys. A causa d'això va marxar molta gent, i es diu, que hi ha més armenis fora del país que a dins.

La capital, Yerevan, als peus del Mont Ararat, ara en terra turca, és una ciutat moderna amb molts trets del passat. El lloc més sagrat és la ciutat Santa d'Echmiadzin, considerat com el Vaticà dels armenis, on la catedral és la més antiga del món.

Les persones d'aquesta terra, malgrat el seu patiment, és amable i acollidora. El menjar natural i bo, basat en formatge, cogombre, tomàquets, albergínies i aromatitzat, sempre, amb coriandre.

Georgia, un país que té molta varietat, glaceres, platges, parcs naturals, forteses medievals i monestirs. Pels antics grecs sempre va ser un país enigmàtic, on la llegenda diu que Jàson i els argonautes van trobar el velló d'or... Es diu que van ser els inventors del vi, ja que gran part de la seva cultura hi està relacionada. Es poden fer moltes excursions,

té muntanyes de més de 5.000 metres i 25.000 rius.

Un lloc imprescindible és la zona de vint monestirs excavats a la roca i que s'anomena de David Gareja, que va ser el monjo que els va fundar per allà el segle VI, just a la frontera amb l'Azerbaijan, només accessible a peu, amb unes pintures ben visibles.

A la regió de Svaneti, protegida per la Unesco, és on hi ha els cims més alts del Caucas.

Ushguli és un dels pobles més remots d'aquesta zona, on s'albira el cim més alt del país, el Shkara de 5.193 metres. Visitar aquest poble és retrocedir en el temps.

Les cases-torre defensives, d'uns 25 o 30 metres, encara molt ben conservades des de l'edat mitjana, són una de les principals característiques. Sempre ha estat una zona aïllada, vivint de l'agricultura, i on les diverses invasions no hi arribaven. De fet, encara ara, el poble més a prop, Mes-tia, és a dues hores de pista. És un punt de partida per anar a la glacera Chalati.

Aquest passeig pel Caucas ha estat una immersió en el passat.

La Ribera Salada (Solsonés)

Passejada per un dels racons més sorprenents de la Ribera Salada, com és el tram comprès entre el Pont del Clop i Aigüesjuntes, tot travessant per zones boscoses, camps de conreu i velles masies que envolten aquest paratge.

Creuem el pont sobre la Ribera Salada i ens dirigim a buscar una pista forestal, que puja des del Pont del Clop cap a la masia del Clop. Arribats a la masia del Clop, continuem endavant per una pista ramadera que, a poc a poc, ens va introduint en el Bosc de les Venesses. El camí ben aviat

es transforma en un sender que va baixant a buscar la llera de la Ribera Salada i que ens permet començar a gaudir de les formacions rocoses de conglomerat que la formen. Quan arribem a tocar de la llera del riu, observem que no tenim altra opció que creuar-la a gual (descalços o portant sandàlies) i que, tot just uns metres després, ja tenim davant nostre el paratge conegut per Aigüesjuntes. En aquest lloc es produeix l'aiguabarreig del Riu de Canalda (que baixa amb aigües més temperades) i el Riu Fred (amb aigües realment fredes) i formen, el que per alguns és, el punt de naixement del riu de la Ribera Salada.

Passem pel costat de les masies del Pla de Montpol i de la Torre de Montpol, reconvertides en Cases Rurals. Veiem el torrent Pregon baixant cap a unir-se amb la Ribera Salada. Arribem a la font dels Jonquerons, i al Pont del Clop.

Poc després arribem al mirador de la Gorja del Clop, situat damunt mateix de l'aiguabarreig del Torrent Pregon amb la Ribera Salada. La magnífica panoràmica que es té des d'aquest lloc, amb els congosts oberts pel

riu i el torrent, les formes dels s per l'erosió, el petit meandre que es forma entre el toll de Sant Joan i el Cap del Forat, els tolls i les esquerdes per les quals s'obre pas l'aigua ... tot plegat un paisatge irrepetible del riu. Per aquesta raó aquesta part de la Ribera Salada és coneguda amb el nom de 'Canal Serpent'.

La nostre consòcia Conxita Cases ens va fer de guia en la visita a la tarda a la vila de Solsona, d'on és filla.

Itinerari circular per a descobrir l'encant de la Ribera Salada, desde el Pont del Clop fins Aigües Juntes, on s'uneixen el Riu Fred i el riu Canalda, per a formar la Ribera Salada.

Itinerari: Pont del Clop (613 m), Mas El Clop, Aigüesjunes, Mas El Pla (792 m), La Torre, Font dels jonquerons, Canal Serpent i Pont del Clop.

Durada: 4.30 h més parades

Desnivell: + 340 m

Participants: 17 socis

Pau Manzanal
27 Abril 2016

El meu granet de sorra

Voldria trencar una llança en favor del català i fer una crida a intentar superar els habituals errors que fem en la parla i per eradicar els barbarismes que usem amb molta normalitat, no és un treball fàcil ja que a mi personalment hi ha hagut alguns que he necessitat treballar-los amb constància.

La força del castellà en el nostre món i el poc coneixement en molts casos (inclòs el meu) fan que per proximitat i hàbit catalanitzem les paraules.

La següent llista no pretén ser exhaustiva dels barbarismes que es poden arribar a sentir, però si en algun cas ajuda a corregir una petita part dels següents, em donaré per satisfet.

al tantu: a l'aguait

pedidu: comanda

algu: una cosa, alguna cosa, quelcom

des de luegu: per descomptat, sens dubte

sin embargu: no obstant, tanmateix

donar-se conte: adonar-se (conte = narració)

arrepentir-se: penedir-se

enfermetat: malaltia

cumpleany: aniversari

bandeja: safata

a rajatabla: al peu de la lletra

despidu: acomiadament

de pe a pa: fil per randa

casi: gairebé, quasi

tenir que: haver de, caldre

recolzar: donar suport (recolzar és correcte, vol dir repenjar-se)

pues: doncs

cadera: maluc

ratu: estona

puestu: lloc

cuidadu: compte

de repent: de sobte

sentar: seure

sentar-se: asseure's

tormenta: tempesta

hombru: espatlla

vale: d'acord

liu: embolic

vai: vaig

lleteru: rètol

vec: veig

oju: compte

Juli Arrufat

Entitat associada a: